

Fővárosi Ítéltábla

16.Gf.40.312/2022/4.

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. Marczingós László Ügyvédi Iroda (Cím9; ügyintéző: dr. Marczingós László ügyvéd) által képviselt Felperes1 (Cím2) I. rendű, Felperes2 (Cím2) II. rendű és Felperes3 (Cím2) III. rendű felpereseknek a Bihary, Balassa Ügyvédi Iroda (Cím11, ügyintéző: dr. Bihary Tibor Aurél ügyvéd) által képviselt Alperes1 (Cím1) I. rendű alperes, a Alperes3 Cím6) III. rendű alperes és a dr. Nagy Gábor kamarai jogtanácsos által képviselt Alperes4 (Cím5) IV. rendű alperes ellen deviza alapú kölcsönszerződés érvénytelensége iránti perében a Budapest Környéki Törvényszék 2022. június 28-án kelt 21.P.20.643/2021/11. számú közbenső ítéletével szemben az I. rendű alperes által benyújtott fellebbezés folytán – tárgyaláson kívül – meghozta a következő

rész-közbenső ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét rész-közbenső ítéletnek tekinti, és azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy az érvénytelenség megállapítása az I., II. és III. rendű felperesek és az Jogelőd Zártkörűen Működő Részvénytársaság közötti, szerződésszám, szerződésszám1 számú kölcsönszerződésre vonatkozik.

A rész-közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] A Budapest Környéki Törvényszék (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) által megállapított, a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns tényállás szerint a felperesek 2008 júliusában „Kölcsönigénylő lap” elnevezésű hitelkérelmet töltöttek ki és írtak alá. A kérelem Nyilatkozat részének 12. alpontja tartalmazta, hogy a felperesek „A devizahitel kockázatairól” szóló nyomtatványt átvették, annak tartalmát megismerték és tudomásul vették. Megismerték az Jogelőd1 által alkalmazott, a devizahitel árfolyamkockázatát csökkentő törlesztési módot. Kijelentik, hogy az Jogelőd1-vel szemben sem az árfolyamkockázatból eredő, sem az árfolyamkockázatokra vonatkozó tájékoztatással összefüggően követeléssel nem lépnek fel.

Az I. rendű alperes jogelődje, az Jogelőd. által készített, 2007. január 1. napján kelt „Tájékoztató a devizahitel kockázatairól” az alábbiakat tartalmazza:

„Jelen tájékoztatónk célja, hogy teljeskörűen tájékoztassuk Önt az Jogelőd. (továbbiakban Jogelőd1) által nyújtott deviza alapú „Ingatlanhitel Plusz” kölcsönhöz kapcsolódó speciális kockázatokról.

Mit nevezünk devizahitelnek?

Devizahitelnek azokat a hiteleket nevezzük, amelyeknél a kölcsön összege nem forintban, hanem valamely más devizában kerül meghatározásra és a tartozás nyilvántartása is ebben a pénznemben történik. Az „Ingatlanhitel Plusz” kölcsönt az Jogelőd1 jelenleg svájci frank alapon nyújtja, a kölcsön folyósítása és törlesztése ugyanakkor forintban történik.

A devizahitelezés költségei és kockázatai

Az alacsonyabb kamatlábak miatt a devizahitelek törlesztőrészletei jelenleg tipikusan alacsonyabbak a forintkölcsönökéinél. A devizában nyilvántartott kölcsönök azonban rendelkeznek néhány olyan jellemzővel, amelyek esetlegesen további költségeket és/vagy kockázatot jelenthetnek ügyfeleink számára.

Vételi és eladási árfolyam különbsége

Az „Ingatlanhitel Plusz” kölcsön folyósítása minden esetben forintban történik. A folyósításkor a hitel forintban kifejezett összegének devizában történő meghatározása deviza vételi árfolyamon történik. A deviza-összeg (a hitelszámla deviza egyenlege) forintra váltása révén, így lehetővé válik a forintban történő folyósítás. A hitel törlesztésekor ugyanez fordítva történik: tekintettel arra, hogy az Ügyfél devizában jelentkező fizetési kötelezettségét forintban teljesíti, a törlesztést Jogelőd1 deviza eladási árfolyamon számítja devizára. A vételi és eladási árfolyamok különbsége többletköltséggel jár az ügyfél számára (mértéke a banki árfolyam-kondíciók függvénye).

Kamatkockázat

Minden jelzáloghitel esetében a törlesztőrészletek mértéke kamatperiódusonként a hitel kondícióinak (kamat, kezelési költség stb.) változása függvényében változhat. Az „Ingatlanhitel Plusz” kölcsön esetében 6 hónapos kamatrögzítést alkalmazunk, ez azt jelenti, hogy a hitel kamatlába 6 hónapig nem változik, ezt követően pedig a kamatforduló időpontjában hatályos Hirdetményben meghirdetett kamatláb alapján kerül – ismét 6 hónapos időtartamra – rögzítésre.

Árfolyamkockázat – a törlesztőrészletek változása

A devizahitelek esetén a forint árfolyamának változása is módosíthatja a forintban kifejezett törlesztőösszeget – miközben a kölcsön devizában kifejezett törlesztőösszege változatlan. Ennek a hatásnak a kezelése, illetve az ebből származó bizonytalanság csökkentése érdekében az „Ingatlan Plusz” kölcsön esetében ún. „elszámoló árfolyamot” alkalmazunk. A kamatperiódus során az elszámoló árfolyam – jelentős mértékű, hirtelen árfolyam-változások esetétől eltekintve – állandó, ennek következtében az Ügyfél a kamatperiódus során még akkor is egyenlő törlesztőrészleteket fizet, ha egyébként az árfolyam-változások hatása miatt a forintban kifejezett törlesztőösszegek változnának. Az így számolt és a valós – a törlesztés megfizetésének napján érvényes – árfolyamok eltéréseiből adódó törlesztőösszeg-különbségek elszámolása a kamatperiódust követően, legkésőbb az új kamatperiódus első törlesztésével egyidejűleg esedékes: az egyenleget az Jogelőd1 külön beszédési megbízással érvényesíti (jelentős negatív egyenleg esetén) vagy annak összegével az új kamatperiódus első törlesztőösszegét módosítja. A kamatperiódusban teljesített törlesztésekről és a fentieknek megfelelően számított törlesztőösszeg-különbségek egyenlegeiről a kamatperiódus lezárását követő 15 napon belül tételes elszámolást küldünk Ügyfeleink részére.

Életbiztosítással, egyéb megtakarítással kombinált jelzáloghitelek

Abban az esetben, ha a jelzálogkölcsön megtakarítási életbiztosítással vagy egyéb megtakarítással (a továbbiakban: életbiztosítás) kerül kombinálásra úgy, hogy a kölcsöntartozás megfizetésének elsődleges forrása az életbiztosítás legyen, az életbiztosítás díja úgy kerül megállapításra, hogy biztosító társaság által meghatározott biztosítási díjak rendszeres, késedelem nélküli megfizetése esetén – figyelembe véve a biztosító társaság által meghatározott garantált vagy feltételezett hozamokat és költségeket is, de ide nem értve a biztosítás devizájának (tipikusan: a forint) a kölcsön devizájához képest történő esetleges leértékeléséből származó árfolyam-kockázatot – a futamidő végén a biztosítás a kölcsöntartozást kifizesse. Abban az esetben, ha a biztosítás hozama a futamidő alatt nem érné el a feltételezettet, vagy a biztosítás devizája a kölcsön devizájához képest leértékelődne, e megfelelés nem biztosítható, így az ügyfélnek az esetleges különbözetet saját forrásból kell törlesztenie.

A teljes hiteldíj mutató

A teljes hiteldíj mutató (THM) az a belső kamatláb, amely mellett az Ügyfél által visszafizetendő tőke és teljes hiteldíj egyenlő az Ügyfél által a hitel folyósításáig bezárólag a kölcsönrel kapcsolatosan fizetett összes költséggel csökkentett hitelösszeggel. A devizahitel működéséből (forintban történő folyósítás és forintban történő törlesztések) fakadóan a THM számítása során az Ügyfél által teljesítendő fizetéseket forintban vesszük számításba. A THM meghatározása az aktuális feltételek, illetve hatályos jogszabályok figyelembevételével történik, a feltételek változása esetén a THM mértéke módosulhat. A THM mutató mértéke nem tükrözi a kölcsön kamat-és árfolyamkockázatát.”

[2] Az I., II. és III. rendű felperesek mint adósok és az I. rendű alperes jogelődje, az Jogelőd. mint hitelnyújtó 2008. augusztus 19. napján szerződésszám, szerződésszám1 számú „Kölcsönszerződés (hitelkiváltás és szabadfelhasználási célra)” elnevezésű szerződést (a továbbiakban: Kölcsönszerződés) kötöttek.

A kölcsönszerződés „Közös rész” 1.1. pontja értelmében a kölcsönnyújtó a szerződésben meghatározott feltételekkel az adós részére várhatóan 179.231 svájci frank összegű, hitelkiváltási célú és szabad felhasználási célú kölcsönt nyújt azzal, hogy a kölcsön összege nem lehet több, mint 23.300.000 forintnak a folyósítás napjára érvényes folyósítási árfolyamon számított svájci frank értéke.

A kölcsönszerződés „I. Különös rész” „1/A. Hitelkiváltási célú kölcsönrész” (szerződésszám: szerződésszám) 2. pontjában foglaltak szerint a kölcsön I. összege: 161.595 svájci frank.

A kölcsönszerződés „I./B. Szabadfelhasználási célú kölcsönrész” (szerződésszám: szerződésszám1) 16. pontja értelmében a kölcsön II. összege 17.636 svájci frank.

[3] A kölcsönszerződés II.4. pontja tartalmazta a kölcsön törlesztésére vonatkozó kikötéseket.

A II.4.7. pont értelmében a törlesztő összeg forintban kifejezett összegének meghatározása a kölcsönnyújtó által megállapított ún. elszámoló árfolyam figyelembevételével történik. Az elszámoló árfolyamot a kölcsönnyújtó kamatperiódusonként előre, a kölcsön devizájának a következő kamatperiódusra előzetesen várható árfolyama alapján úgy állapítja meg, hogy az elszámoló árfolyammal számított, határidőben teljesített fizetések a deviza-árfolyamok várható ingadozására is figyelemmel összességében fedezetet nyújtsanak a valós, a törlesztő összegek tényleges megfizetésének napjára a konverzió időigényének figyelembe vételével

alkalmazott, a kölcsönnyújtó hirdetményében meghatározott árfolyamon (az úgynevezett törlesztő árfolyamon) teljesítendő fizetések forint-értékének. Az elszámoló árfolyammal történt törlesztés elszámolása a II.4.8. pont alapján akként történik, hogy a törlesztőárfolyamok és az elszámoló árfolyam különbözete eredményeként képződő elszámolási különbözeteiről a kölcsönnyújtó kimutatást készít, és arról a kamatperiódus fordulóját követően levélben tájékoztatja az adóst.

Az „Egyéb rendelkezések” között, a II.7.7. pont első mondatának értelmében az adós tudomásul veszi, hogy a kölcsön igénybevételével együtt járó, az árfolyamváltozásokból eredő kockázatot teljes mértékben maga viseli. A kölcsönnyújtó fenntartja annak jogát, hogy amennyiben az árfolyamok kedvezőtlen változása megítélése szerint veszélyeztetné az adós kölcsöntörlesztési képességét, a fennálló kölcsöntartozást forintra átváltja és az átváltás napjától a mindenkor Hirdetményében meghirdetett, a jelen kölcsön céljának és típusának megfelelő forint kamatláb- és díjmértékek alapján számítsa ki a kamatot és a kezelési költséget. A kölcsöntartozás forintra történő átszámítása a törlesztő árfolyamon történik.

A II.7.10. pontban rögzítetten az adós kijelenti, hogy a jelen kölcsönszerződés vonatkozásában az árfolyamkockázatokra vonatkozó tájékoztatást megkapta, és azt megértette.

A II.7.22. pont szerint a kölcsönszerződésben nem szabályozott kérdésekben a kölcsönnyújtó mindenkor hatályos hirdetménye vonatkozó rendelkezései és a mindenkor hatályos magyar jogszabályok az irányadók. Az adós kijelenti, hogy a kölcsönnyújtó hatályos hirdetményét ismeri, annak alkalmazását elfogadja.

[4] A kölcsön biztosítékeként a II. és III. r. felperesek önálló zálogjogjogot alapító szerződést is kötöttek az I. rendű alperes jogelődjével a III. rendű felperes haszonélvezetével terhelt, II. rendű felperes 1/1 hányadú tulajdonában álló helyrajzi szám1 ingatlanra.

[5] A felperesek 2008. augusztus 21-én Név budapesti közjegyző tartós helyettese, Név1 előtt a közokirat száma. számú közjegyzői okiratba foglaltan egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tettek, amelyben a kölcsönszerződés feltételeinek tudomásulvételét és elfogadását ismerték el.

[6] A felek a kölcsönszerződést 2010. június 22-én, 2012. augusztus 27-én és 2014. április 23-án is módosították.

[7] A kölcsönszerződés alapján történt (DH2 törvény szerinti) elszámolás felülvizsgálatnak minősül.

[8] Az I. rendű alperes jogelődje a felperesek fizetési késedelme miatt a 2016. november 22. napján kelt, Név budapesti közjegyző által felmondás száma számú közjegyzői okiratba foglalt felmondással a perbeli kölcsönszerződést és az ahhoz kapcsolódó gyűjtőszámla hitelkeret szerződést megszüntette.

[9] Az I. r. alperes jogelődje a kölcsönszerződésből eredő követeléseit és azok biztosítékait 2018. április 27. napján a 3A pénzügyi intézet (beolvadás után: Alperes3, III. r. alperes) ruházta át, amely azt ugyanezen a napon az Alperes2-re, a II. r. alperesre engedményezte. Ezt követően a perbeli kölcsönszerződésből eredő követelés a biztosítékaival együtt a II. rendű alperestől a egyéb érdekelt1-re, majd a cégnév1.-re, ezt követően a cégnév2.-re és végül a Alperes4-re (a IV. rendű alperesre) került engedményezésre.

[10] (Az Jogelőd. 2019. július 31-én beolvadt az I. rendű alperesbe.)

[11] A felperesek többször módosított keresetükben a kölcsönszerződés, „az azt biztosító mellékkötelezettségek” és a jelzálogszerződés érvénytelenségének deklarálását, valamint a szerződés határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítását kérték annak megállapításával, hogy a 2018. november 11-én fennálló tartozásuk 15.082.273 forint.

Álláspontjuk szerint a perbeli kölcsönszerződés annak lényeges tartalmi elemére – a deviza alapú konstrukció alkalmazására – irányuló egységes szerződéses akarat hiánya miatt, továbbá a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 213. § (1) bekezdés e) pontját sértő jogszabályba ütközés miatt és a deviza konstrukció jó erkölcsbe ütközése miatt, valamint az árfolyamkockázat korlátlan módon rájuk terhelése miatt is semmis. Hivatkoztak továbbá a kölcsönszerződés részleges, a közokiratba foglalás kötelezettségét előíró rendelkezésének érvénytelenségére is.

Az árfolyamkockázat áthárításának tisztességtelensége körében kifejtették, hogy a kockázatteljesítő nyilatkozat nem felel meg a rHpt. 203. §-ban foglaltaknak és a fogyasztóvédelmi irányelveknek, az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-186/16., C-483/16., C-486/16., C-38/17., C-51/17., C-118/17., C-127/17., C-227/18. és a C-70/17-C-179/17. egyesített számú határozataiban kifejtett követelményeknek.

[12] Az I. rendű alperes a kereset elutasítását és a felperesek perköltségben marasztalását kérte.

Egyéb hivatkozásai mellett előadta, hogy a felek nem forint alapú, hanem deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek. A kölcsönszerződés nem minősül tisztességtelennek; az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó kikötés világos; a felperesek már teljesítették is az ezzel kapcsolatos kötelezettségüket. A szerződés II.7.7. pontjában, valamint a II.7.10. pont szerint a felperesek által átvett kölcsönigénylő lapon adott tájékoztatás világos és érthető volt; a felperesek teljes körű tájékoztatást kaptak az árfolyamkockázatról, amely szerint az kizárólag őket terheli, mégpedig felső határ nélkül.

[13] A III. rendű alperes ellenkérelmet nem terjesztett elő.

[14] A IV. rendű alperes az I. rendű alperes ellenkérelmét osztotta.

[15] A felperesek II. rendű alperessel szembeni keresetétől történt elállása folytán az elsőfokú bíróság a 2022. június 28-án kelt 21.P.20.643/2021/11-I. számú, jogerős végzésével a pert a felperesek és a II. rendű alperes között megszüntette.

[16] Az elsőfokú bíróság a 2022. június 28-án kelt 21.P.20.643/2021/11. számú közbenső ítéletével megállapította, hogy a 2008. augusztus 19. napján létrejött „Kölcsönszerződés (hitelkiváltás és szabadfelhasználási célra)” elnevezésű szerződés érvénytelen.

[17] A határozata indokolásában rögzítette, hogy a főkötelem tekintetében közbenső ítéletet hozott, mivel az érvénytelenség kérdése a jogkövetkezmény levonásától elkülöníthető volt. Ugyanakkor a közbenső ítélete nem terjed ki a mellékkötelmek és jelzálogszerződés érvénytelenségére irányuló kereseti kérelemrészekre.

[18] Nem vitatottként rögzítette, hogy a felek közötti szerződés a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 523. § (1) és (2) bekezdése szerinti bankkölcsön szerződés, amely a rPtk. 685. § d) és e) pontja szerint fogyasztói szerződésnek és a rHpt. 2. számú melléklet III. 13. pontja szerinti lakossági kölcsönnek minősül.

[19] Elsődlegesen az árfolyamkockázati tájékoztatás nem megfelelő voltát vizsgálva a rPtk. 209. § (1), (2) és (4) bekezdését és a Kúria 2/2014. számú PJE határozatának 1. pontját idézve megállapította, hogy a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés árfolyamkockázatot fogyasztóra terhelő rendelkezéseinek tisztességtelensége csak akkor vizsgálható, ha az – figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is – a fogyasztó számára nem volt világos, nem volt érthető.

[20] Az rPtk. 205. § (3) bekezdésében írt együttműködési kötelezettséghez képest a rHpt. 203. § (6) és (7) bekezdése speciális, többlet tájékoztatási kötelezettséget írt elő a pénzügyi intézmény számára. A tájékoztatás megfelelősége e követelményekre és a 6/2013. PJE határozat 3. pontjában és az ahhoz fűzött indokolásban kifejtettekre tekintettel volt vizsgálendő.

[21] Figyelemmel volt továbbá az EUB C-51/17., C-26/13. és C-186/16. számú döntéseiben írt kritériumokra is, amelyek értelmében a tájékoztatásnak azt is tartalmaznia kell, hogy az árfolyamváltozás a felek által nem befolyásolható körülmények függvénye, melyek előre nem kiszámíthatóan bármikor – a hitel futamideje alatt is – reálisan bekövetkezhetnek, és ez a forinthitelekhez képest a felperesre nézve fokozott kockázattal jár,

amennyiben ennek következtében a fizetési kötelezettségei bármilyen mértékben, korlátlanul – akár többszörösére is – megemelkedhetnek és az árfolyamváltozás kockázatát a forintHITELEKÉNél kedvezőbb kamatmérték ellenében vállalja. A tájékoztatás akkor megfelelő, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó abból képes felismerni, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyben a kölcsönszerződést megkötötték, emelkedhet vagy csökkenhet, továbbá képes a tájékoztatás alapján értékelni egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.

[22] Az I. rendű alperes jogelődje által nyújtott tájékoztatásként az átvételt elismerő nyilatkozatra figyelemmel a felperesek által megismertnek tekintett, külön íven szövegezett kockázatteljesítő nyilatkozatot és az egyedi szerződés II.7.7 és II.7.10. pontjában írtakat vette figyelembe.

[23] Megállapította, hogy mindezek nem adnak tájékoztatást arra, hogy a konstrukció lehetséges következménye, ha a forint gyengülése miatt a devizában számított törlesztőrészletre a forintban teljesített befizetés nem nyújt fedezetet, úgy az a devizában nyilvántartott tőketartozást növeli. A tájékoztatás nem tartalmaz utalást arra nézve, hogy az emelkedés korlátlan lehet, és azt kizárólag az adós köteles viselni. Nem figyelmeztet arra sem, hogy a változás iránya és mértéke előre nem megállapítható, sőt a bizonytalanság csökkentésére vonatkozó tájékoztatás éppen ezzel ellentétes tartalmú utalást tesz; úgy fogalmaz, hogy ennek a hatásnak a kezelésére, az ebből származó bizonytalanság csökkentésére alkalmas az elszámoló árfolyam; az I. rendű alperes jogelődje azt a hamis látszatot kelti ezzel, mintha e megoldással valamilyen módon ellensúlyozná az árfolyamváltozással járó következményeket és bizonytalanságot.

[24] Az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás nem volt megfelelő, mert az sem az EUB hivatkozott döntéseiben foglalt szempontoknak, elvárásoknak, sem a Kúria által ezek fényében meghatározott kritériumoknak nem felel meg. Mivel a tájékoztatás nem volt világos és egyértelmű, ezért a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezései a rPtk. 209. § (1), (2) és (4) bekezdései, valamint a 209/A. § (2) bekezdése alapján semmisek. A főszoolgáltatás körébe tartozó szerződési rendelkezés érvénytelensége az egész szerződés érvénytelenségét eredményezi.

[25] Figyelemmel azonban arra, hogy az elszámoláshoz nem állt rendelkezésre valamennyi adat, az elsőfokú bíróság közbenső ítéletével rendelkezett a felperes ezen kereseti kérelmének jogalapjáról.

Mivel a felperes által elsődlegesként hivatkozott érvénytelenségi okot fennállónak találta, a további okokat nem vizsgálta.

[26] A közbenső ítélettel szemben az I. rendű alperes fellebbezett. Fellebbezésében elsődlegesen a közbenső ítélet megváltoztatását, a felperesek keresetének elutasítását,

valamint a felperesek perköltség megfizetésére kötelezését, másodlagosan a közbenső ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság újabb tárgyalásra és újabb határozat hozatalára utasítását kérte.

Érdemben állította, hogy a kölcsönszerződés árfolyamkockázati tájékoztatás nem megfelelő volta miatti érvénytelenségét megállapító közbenső ítélet jogszabálysértő. Előadta, hogy nem kívánja megismételni az ellenkérelmében és az eljárás folyamán tett nyilatkozatait. Hivatkozott a Kúria Gfv.VII.30.436/2019/10. és Gfv.VI.30.021/2021/10. számú ítéletében foglalt azon megállapításra, amely szerint az I. rendű alperes jogelődje által alkalmazott – a jelen perbelivel egyező tartalmú – árfolyamkockázati tájékoztatás megfelelő volt. Kérte a Kúria e döntései érvelésének figyelembevételét.

[27] A III. és IV. rendű alperesek nyilatkozatot nem tettek, a felperesek fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

[28] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezést a perindításkor hatályban volt, ezért a jelen eljárásban még alkalmazandó a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 256/A. § (1) bekezdés f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és azt megalapozatlannak találta az alábbiak szerint.

[29] Az elsőfokú bíróság nem követett el olyan lényeges eljárási szabálysértést, amely folytán a rPp. 252. § (2) bekezdésében foglalt hatályon kívül helyezési ok állna fenn – az 1/2014. (VI. 30.) PK vélemény 1. pontjában foglaltakra is tekintettel –, a Fővárosi Ítéltábla ezért a közbenső ítéletet a rPp. 253. § (3) bekezdése alapján, a fellebbezés korlátai között bírálta felül.

[30] Az I. rendű alperes a másodlagos fellebbezésében akként kérte a közbenső ítélet hatályon kívül helyezését, hogy az annak alapjául szolgáló, a rPp. 252. § (2) vagy (3) bekezdése szerinti hatályon kívül helyezési okot nem jelölt meg. A közbenső ítélet hatályon kívül helyezésére irányuló fellebbezés ezért megalapozatlan.

[31] Az I. rendű alperes az elsődleges, közbenső ítélet megváltoztatása iránti fellebbezési kérelmét az elsőfokú bíróság anyagi jogi jogsértésére, a felpereseknek nyújtott tájékoztatás alapján a kölcsönszerződés tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségének téves megállapítására alapozta. E körben a Kúria a jelen perbelivel egyező árfolyamkockázati tájékoztatás mellett a szerződést érvényesnek minősítő ítéleti indokolásaira hivatkozott.

[32] A Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: új Pp.) 2020. április 1-jétől hatályos 346. § (5) bekezdése értelmében az ítélet jogi indokolása tartalmazza azokat az okokat is, amelyek miatt a bíróság jogkérdésben eltért a Kúriának a

Bíróági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától (a továbbiakban: a Kúria közzétett határozata), vagy az arra irányuló indítványt elutasította.

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 2020. április 1-jétől hatályos 32. § (1) bekezdés b) pontja, a 41/B. § (1) bekezdése és az új Pp. 346. § (5) bekezdése alapján a „Kúria közzétett határozata” azt a Bíróági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatot jelenti, amelyet a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése alapján a Kúria 2012. január 1-je után hozott, és a Bíróági Határozatok Gyűjteményében is közzétett.

[33] Az új Pp.-t a fentiek szerint módosító, az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Efjtv.) által bevezetésre került a korlátozott precedens-rendszer. Az Efjtv. végső előterjesztői indokolásának általános indokolása szerint az egységes és az Alaptörvénnyel összhangban álló joggyakorlatot elsősorban nem igazgatási eszközök, hanem a Kúria döntéseinek kötelező ereje biztosítja, mert így a jogorvoslat során gyorsan elérhető az eredmény.

[34] Az új Pp. 346. § (5) bekezdése alapján a bíróságok kötelesek a Kúria jogértelmezését követni. Az új Pp. külön felülvizsgálati okként határozza meg a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérést [406. § (1) bekezdés], illetve a felülvizsgálat kivételes engedélyezésénél kimondja, hogy akkor is engedélyezi az egyéb feltételek fennállta esetén, ha az ítélet a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltér [409. § (3) bekezdés].

[35] A Kúria közzétett határozatától való eltérésre csak abban az esetben van lehetőség, ha az az ügy körülményei vagy az Alaptörvénnyel való összhang érdekében szükséges. A BDT2021. 4300 III. számon közzétett döntés szerint nincs jogszabályi akadálya annak, hogy az alsóbb szintű bíróság adott jogkérdésben a Kúriától eltérő álláspontot foglaljon el. A bíróságnak határozata jogi indokolásában azonban meg kell jelölnie azokat az okokat is, amelyek miatt valamely jogkérdésben eltért a Kúriának a Bíróági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától.

[36] Az eltérés megalapozottságának vitatása esetén a felek igénybe vehetik a rendes és rendkívüli perorvoslati eszközöket. Új jogorvoslati eszközként áll rendelkezésre a jogegységi panasz, amely rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, sui generis eljárás (Kúria Jpe.I.60.011/2021/3. szám [20] bekezdés).

A Bszi. 2021. január 1-jétől hatályos 41/B. § (1) bekezdése értelmében jogegységi panasznak van helye a Kúriának az eljárási törvény alapján további fellebbezéssel, felülvizsgálati kérelemmel vagy felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható határozata ellen, ha a felülvizsgálati kérelemben a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bíróági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre már hivatkoztak, és a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést határozatában nem orvosolta.

A Bszi. 2020. január 1-jétől hatályos 197/B. § (5) bekezdése értelmében a 41/B. §-ban meghatározott feltételek teljesülése esetén a jogegységi panasz eljárásnak az ügyben

alkalmazott és alkalmazandó eljárási törvénytől függetlenül helye van, ha a felülvizsgálati kérelemmel támadott határozatot a bíróság 2020. április 1-jét és a Kúria a határozatát 2020. július 1-jét követően hozta.

[37] A Bszi. módosított 197/B. §-a alapján a fentiek szerinti korlátozott precedensrendszer a jelen, rPp. alapján indult eljárásban is érvényre jut.

[38] A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az árfolyamkockázat viseléséről adott tájékoztatás nem megfelelősége és ennek folytán a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása során részben eltért a Kúria jogkérdésben hozott – I. rendű alperes által az elsőfokú eljárás során nem, csupán a fellebbezésben hivatkozott – döntéseitől.

[39] A Kúria a 2020. október 20-án kelt Gfv.VII.30.436/2019/10. számú ítéletével az érvénytelenség megállapítására irányuló keresetet elutasító jogerős ítéletet hatályában fenntartotta, míg a 2021. november 2-án kelt Gfv.VI.30.021/2021/10. számú ítéletével a kölcsönszerződés érvénytelenségét megállapító jogerős rész- és közbenső ítéletét hatályon kívül helyezve az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéletét helybenhagyta.

[40] A jelen perbeli, valamint a Kúria fenti határozataiban leírt, az érvénytelenség megítélésének alapjául szolgáló tényállás lényegében egyezik, a Kúria ítéleteiben az árfolyamkockázat viseléséről adott, a perbelivel egyező tartalmú tájékoztatás megfelelőségét vizsgálta.

[41] A Kúria mindkét ítélete indokolásában az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás megfelelőségének vizsgálata során kitért annak a 93/13 EKG irányelvben írt kritériumoknak való megfelelőségére, és figyelembe vette az EUB C-51/17. és C-26/13. számú ítéletében meghatározott követelményeken felül a Kúria 6/2013. PJE és 1/2014. PJE jogegységi határozataiban foglalt útmutatást is. Ennek során pedig mindkét esetben azt állapította meg, hogy – a perbelivel egyező tartalmú – a devizahitel kockázatairól szóló tájékoztató és a kölcsönszerződés általános részének (jelen perbeli kölcsönszerződés számozása szerinti) II.7.7. pontja alapján a fogyasztó számára világosnak kellett lennie, hogy a deviza alapú kölcsönszerződéshez árfolyamkockázat kapcsolódik, amely a CHF és a forint egymáshoz viszonyított árfolyamának alakulásától függően változhat, továbbá e kockázat korlátlan és azt teljes mértékben neki kell viselnie.

[42] A kölcsönszerződés konstrukciója szerint, annak a „Közös rész” 1.1. pontjából is kitűnően a szerződés egyértelműen deviza alapú, és forintban történő törlesztést tartalmaz. A szerződés II.4.7. pontja utal a devizaárfolyamok várható ingadozására és ebből eredően a fedezet biztosításának szükségességére. Ezen felül a 2007. január 1-jén kelt a devizahitel kockázatairól szóló tájékoztató anyag a fogyasztó számára érthetően és világosan ismerteti a

devizahitel mibenlétét, és utal arra, hogy a deviza alapú nyilvántartás a fogyasztó számára költségekben jelentkező kockázatot eredményezhet.

[43] A Kúria az I. rendű alperes által hivatkozott mindkét ítélete indokolásában megállapította tehát, hogy a kölcsönszerződés (a jelen perbeli szerződés számozása szerinti) II.7.7. pontja alapján a fogyasztó számára világos lehetett, hogy az árfolyam-változásból eredő kockázatokat teljes mértékben és korlátlanul neki kell viselnie.

Figyelemmel a kölcsönszerződés II.7.7. pontjában foglalt „az árfolyamváltozásokból eredő kockázatot teljes mértékben maga viseli” szövegrészre, valamint arra, hogy a felperesek a szerződés egyéb rendelkezéseiből sem következethettek ezzel ellentétesen arra, hogy a kockázatviselésük ne lenne korlátlan és az ne kizárólag őket terhelné, a Fővárosi Ítéltábla nem látott okot arra, hogy eltérjen a Kúria ezen, jogkérdésben elfoglalt álláspontjától, így megállapította, hogy az elsőfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a tájékoztatás nem tartalmaz utalást az árfolyamból eredő fizetési teher korlátlan növekedésének lehetőségére, valamint annak kizárólagosan az adósok általi viselésére.

[44] A Kúria a BH2021. 141 szám alatt közzétett Gfv.VII.30.090/2020/9. számú határozatában összegezte az árfolyamkockázati tájékoztatással kapcsolatos gyakorlatát. Eszerint a tájékoztatás akkor minősíthető világosnak és érthetőnek, ha a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó a szerződéskötéskor fel tudja ismerni annak veszélyét, hogy az árfolyamromlás valós kockázat, amely akár jelentős is lehet, így a gazdasági helyzetét súlyosan érintheti. Ennek a követelménynek pedig az a tájékoztatás felel meg, amely nemcsak azt tartalmazza, hogy a törlesztőrészek mértéke – az árfolyamváltozástól függően – csökkenhet vagy emelkedhet, hanem arra is felhívja a figyelmet, hogy az árfolyamemelkedésnek esetlegesen jelentős gazdasági következményei is lehetnek.

[45] A Kúria jogegységi panasz tanácsának 2021. november 22-én hozott, majd 2021. december 28-án közzétett Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozata (a továbbiakban: Jpe. határozat) elvi tartalmaként állapította meg, hogy a 2/2014. PJE határozat 1. pontja azzal a kötelező értelmezéssel alkalmazható, amely szerint akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz (a forint) árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet [34].

[46] A Kúria Jpe. határozata figyelemmel van – egyebek mellett – az EUB C-186/16. számú ítélete rendelkező részének 2) pontjában és a C-51/17. számú ítélet 78. pontjában írt követelményre, hogy a tájékoztatás alapján az átlagos fogyasztó értékelhesse a feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is, a C-51/17. számú ítélete 74-75. pontjában kifejtettekre, miszerint e tájékoztatásnak ki kell

terjednie legalább a kölcsönfelvevő lakóhelye szerinti tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészekre gyakorolt hatására, továbbá a C-227/18. számú végzés 1) pontjában írt kritériumra, hogy a fogyasztó a tájékoztatás alapján értékelni tudja az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.

[47] A Kúria az I. rendű alperes által precedensként hivatkozott Gfv.VII.30.436/2019/10. és Gfv.VI.30.021/2021/10. számú határozataiban az árfolyamkockázati tájékoztatás tisztességtelenségének megítélésekor – a felek hivatkozásai mentén, a felülvizsgálati kérelmek rPp. 275. § (2) bekezdése szerinti keretei között – a kockázatfeltáró nyilatkozat átvételének megtörténtét, továbbá az árfolyam-változásból eredő kockázat és annak korlátatlanságának, valamint kizárólag a fogyasztót terhelő voltának a fogyasztó általi felismerhetőségét vizsgálta. Döntéseiben nem vizsgálta a tájékoztatás megfelelőségét abból a szempontból, hogy a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén felül a fogyasztó felismerhette-e a forint árfolyamának a deviza árfolyamához képest kedvezőtlen változása esetén ennek gazdasági következményeit, a fennálló tartozása és a fizetési kötelezettségei jelentős megemelkedésének lehetőségét. Döntéseiben – azok keltére tekintettel – nem lehetett tekintettel a később közzétett, a per megítélése szempontjából is irányadó Jpe. határozatban kifejtettakra, amely a 2/2014. PJE határozat 1. pontjának alkalmazásához kötelező értelmezést ír elő.

[48] Az árfolyamkockázati tájékoztatás megfelelőségét e szempontból, a fogyasztó fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatásra, a szerződéskötés gazdasági következményeire adott információkat vizsgálva azt kellett megállapítani, hogy a kölcsönszerződés szövege e tekintetben felvilágosítást nem tartalmaz. A kölcsönszerződés figyelembe vehető egyetlen része, a II.7.7. pont első mondatában megfogalmazott rendelkezés csupán az árfolyamváltozásból eredő teljes mértékű kockázat felperesre hárításának deklarálása, az az árfolyamváltozásnak a törlesztésre gyakorolt hatásaira, gazdasági következményeire nem ad tájékoztatást. Abból nem tűnik ki, hogy a forint CHF devizához képest súlyos leértékelődése és a külföldi kamatlábak emelkedése a törlesztőrészekre milyen hatást gyakorol, mint ahogy az sem, hogy az árfolyamváltozás nem elhanyagolható kockázatot jelent, és nem csak elhanyagolható mértékben növelheti a törlesztőrészeket. E rendelkezés mindösszesen annyi tájékoztatást nyújt, hogy az árfolyamváltozásból eredő kockázat a szerződő felek között nem oszlik meg, hanem az teljes egészében a felperesekre hárul.

[49] A Fővárosi Ítéltábla rámutat, hogy – a Kúria által vizsgált esetektől eltérően – a jelen másodfokú eljárás során nem volt vitatott az, hogy a felperesek átvették, megismerték a devizahitel kockázatairól szóló, külön okiratban foglalt tájékoztató anyagát is, így az árfolyamkockázati tájékoztatás megfelelőségének vizsgálata során nem csupán a kölcsönszerződés rendelkezései, hanem az abban adott felvilágosítás is irányadó.

[50] A 2007. január 1-jén kelt tájékoztató tartalmazza a devizahitel fogalmát, emellett rögzíti, hogy a devizahitelek törlesztőrészei jelenleg tipikusan alacsonyabbak a forint kölcsönökéinél. „Kamatkockázat” címszó alatt mindösszesen annyit tartalmaz, hogy a

törlesztőrészletek mértéke kamatperiódusonként változhat, mégpedig a hitel kondícióinak változása függvényében. Az árfolyam változásának törlesztőrészletekre gyakorolt hatása kapcsán azt rögzíti, hogy a forint árfolyamának változása módosíthatja a forintban kifejezett törlesztő összeget, miközben a kölcsön devizában kifejezett törlesztő összege változatlan. Ennek részletes kifejtése azonban elmarad; e pontban a továbbiakban az elszámoló árfolyam alkalmazását írja le az árfolyamkockázat hatásának kezelése, illetőleg „az ebből származó bizonytalanság csökkentése érdekében”.

[51] A fenti tájékoztatásból nem tűnik ki, hogy a fogyasztóra kedvezőtlen árfolyamváltozásból eredően a törlesztőrészlet akár jelentősen is megemelkedhet, hogy az árfolyamváltozás lehetősége valós, illetőleg, hogy a forint súlyos leértékelődése a pénzügyi kötelezettségekre milyen hatással lehet. Mindemellett – mint azt az elsőfokú bíróság is helytállóan rögzítette – e hiányos tájékoztatás az árfolyamváltozás törlesztőrészletre gyakorolt hatása körében legfőképpen az elszámoló árfolyam alkalmazására tér ki, mint a bizonytalanság csökkentése érdekében alkalmazott pénzügyi intézeti eljárásra, amely tájékoztatás – annak szövegben lévő elhelyezésére is tekintettel – alkalmas az árfolyamból eredő, a fogyasztót terhelő kockázat jelentéktelenként és kiküszöbölhetőként való beállítására.

[52] Minderre tekintettel e tájékoztató anyag sem tartalmaz a 6/2013. és (a Jpe. határozat szerint alkalmazandó) 2/2014. PJE határozatokban, illetőleg az EUB C-51/17. számú ítéletben meghatározott követelményeket kielégítő, világos és érthető felvilágosítást az árfolyamkockázat valós tartalmáról. Így abból a felperesek nem érthették meg, hogy az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeikre nézve milyen jelentős gazdasági következményei lehetnek, pénzügyi kötelezettségeik olyan mértékben megemelkedhetnek, hogy azok teljesítése már gazdaságilag nehezen viselhetővé válik.

[53] A fizetendő törlesztőrészlet összege változásának a szerződéses rendelkezések összessége által leírt mechanizmusa az árfolyamkockázatra való kifejezett tájékoztatást, illetőleg a lehetséges következményekre vonatkozó figyelemfelhívást nem pótolhatja.

[54] A rPtk. 209. §-ának 2009. május 22-től hatályos, de a jelen ügyben is irányadó (4) bekezdése szerint az általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalta feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető.

[55] A rPtk. 209/A. § (1) bekezdése szerint az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló tisztességtelen kikötést a sérelmet szenvedett fél megtámadhatja.

A (2) bekezdés értelmében a fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalta tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.

[56] A kifejtettekre figyelemmel az elsőfokú bíróság nem tévedett, amikor azt állapította meg, hogy a kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázatot teljes mértékben felperesekre telepítő rendelkezése tisztességtelen és mint ilyen a rPtk. 209/A. § (2) alapján semmis szerződéses kikötés.

[57] A főszolgáltatást megállapító szerződési feltételnek minősülő szerződéses rendelkezés semmissége a rPtk. 239. § (2) bekezdése alapján a szerződés egészének érvénytelenségét vonja maga után.

[58] A tisztességtelen szerződéses feltételre alapított kereset megalapozottsága folytán a kölcsönszerződés érvénytelen.

[59] A Fővárosi Ítéltábla észlelte, hogy az elsőfokú bíróság – általa is rögzítetten – nem a teljes kereset jogalapja tekintetében, hanem csupán a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelem jogalapja fennálltáról határozott, nem érintve a jelzálogszerződés, valamint „a mellékkötelmek” érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseteket. Így a határozata a rPp. 213. § (2) és (3) bekezdése alapján nem a teljes kereset jogalapja tárgyában hozott közbenső ítéletnek, hanem rész-közbenső ítéletnek minősül, a Fővárosi Ítéltábla ezért a határozat megnevezését a fentiek szerint pontosította.

[60] További pontosítást igényelt, hogy a határozat rendelkező része nem tartalmazta egyértelműen beazonosíthatóan az érvénytelennek minősített kölcsönszerződést, a Fővárosi Ítéltábla ezért azt a felek megnevezésével és a szerződés számának feltüntetésével kiegészítette.

[61] A Fővárosi Ítéltábla a kifejtettekre tekintettel az elsőfokú bíróság rész-közbenső ítéletnek tekintett határozatát – a fentiek szerinti pontosításokkal és részben módosított, valamint kiegészített indokolással – a rPp. 213. § (3) bekezdése alapján meghozott rész-közbenső ítélettel a rPp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[62] Mivel a felperesek a fellebbezésre nyilatkozatot, ellenkérelmet nem terjesztettek elő, és a másodfokú eljárásban tárgyalás tartására nem került sor, a Fővárosi Ítéltábla – a pernyertes fél oldalán felmerült költségek hiányában – a perköltség viseléséről a rPp. 78. § (1)-(2) bekezdései és a 4/2009. (XII. 14.) PK vélemény II.1. pontja szerinti rendelkezést mellőzte.

Budapest, 2023. január 18.

dr. Rutkai Éva s.k.
a tanács elnöke

dr. Kolozs Balázs s.k.
előadó bíró

dr. Molnár József s.k.
bíró

A kiadmány hitelével: